

ÕPPEMATERJAL 13

EUGENE TRIVIZAS LÜHENDIST PIGS

Eugene Trivizas on tänapäevaste muinasjuttude autor ja Readingi ülikooli kriminoloogiaprofessor, kes võitis kohtuprotsessi Coca-Cola vastu. Trivizas kirjeldab ja põhjendab teaduslikult oma vaateid lühendi PIGS kasutamisele, aga ka halvustavate stereotüüpide süstemaatilisele kasutamisele inimeste kirjeldamisel. Professor Trivizas on kirjutanud järgmist.

Kreeklaste kujutamine petturitena, reeturitena jms on vaid järjekordne näide sotsioloogilisest nähtusest, mille puhul kriisiaegadel hakatakse rahvuste kirjeldamiseks kasutama negatiivseid stereotüüpe. Selle asemel, et mõista hukka või kritiseerida konkreetse isiku otsuseid või tegevust, häbimärgistatakse kogu rahvast tervikuna. Kõige ohtlikum stereotüüp on seada kahtluse alla, kas konkreetne rass või etniline rühm on üldse inimesed.

Lääne-Euroopa ja anglosaksi investorite ja kommentaatorite kasutatav lühend PIGS, mille all mõistetakse Lõuna-Euroopa rahvaid ja nende majandust, ei ole lihtsalt halvamaiguline solvang. See on tänapäevane variant ajaloo tuntud nähtusest, kus kahtluse alla seatakse kaasinimeste inimsus ja kus ühe etnilise rühma liikmed madaldavad teise looma tasemele, andes kaudselt märku sellest, et neid tuleks ka sellistena kohelda.

Ehkki mõned ajalehed, nagu Financial Times, ja mõned pangad, nagu Barclays, on reageerinud kaebustele, millega on esinenud näiteks Portugali rahandusminister, ja keelanud lühendi PIGS kasutamise, püsib siiski oht, et see muutub üldkasutatavaks. Need, kes seda endiselt kasutavad, ei mõista küsimuse tõsidust. Nad on unustanud, et sarnaseid halvustavaid väljendeid on minevikus süstemaatiliselt kasutatud selleks, et muuta üldsus tundetuks, kaotada neis kõhklused, heita kõrvale empaatia ja sillutada sellega teed tagakiusamisele, massimõrvadele ja isegi genotsiidile.

Näiteks Rwanda genotsiidile eelnes valitsuse ühine jõhker ohvrite verbaalse halvustamise kampaania. Teise maailmasõja ajal kasutas Jaapani propaganda sama meetodit ameeriklaste suhtes. Kõige äärmuslikum näide selle kohta on muidugi Kolmas Reich. Juutide genotsiidiks kasutati koonduslaagrites kemikaalina pestitsiidi Zyklon B. Kuid juba ammu enne vangide pestitsiidiga tapmist oli natsipropaganda nad dehumaniseerinud.

Juutide kohta kasutati süstemaatiliselt sõnu „rotid” ja „kahjurid”. Ja muidugi, kui pidada oma vastaseid mitte inimesteks, vaid loomadeks või parasiitideks, ei kõhelda nende tapmise ega juuste või rasva töötlemise juures eriti palju. Jõhker sõnaline vägivald on sageli esimene samm tegeliku vägivalda poole, ja seda mitte ainult rahvusvahelisel areenil.

Masside sooritatud kuritegude uurimisel olen teinud vahet kahel solvavate väljendite kategoorial: ühtede puhul eitatakse vastase mehelikkust ja teiste puhul tema inimsust. Olen leidnud, et esimene viib rituaalse ja teine reaalse vägivallani (1). Verbaalse „loomastamise” traagilised tagajärjed on põhjus, miks antropoloogid Montagu ja Matson on seisukohal, et kaasinimeste dehumaniseerimine on „apokalüpsise viies ratsanik”. Loomulikult oleks liiast väita, et lühendi PIGS kasutajad valmistavad ette lõunariikide priiskavate „sigade” majanduslikku mõrva.

EUROOPA AJALOO MAJA

Sellegipoolest on üllatav, et tsiviliseeritud inimesed hakkavad kasutama halvustavaid väljendeid, mis on varemgi põhjustanud nii palju kannatusi. Kui me ei kohtle enam teisi indiviidide, vaid stereotüübi kandjatena, kui üht etnilist rühma hakatakse pidama kõige ausa ja eetilise kehastuseks ning vastast valelikuks ja moraalituks, avab see tee barbaarsuse kõikidele vormidele. Lõunariikide inimesed ei ole sead (PIGS), kreeklased ei ole sündinud petturid ja sakslased ei ole potentsiaalsed massimõrvarid.

Head ja halba leidub meis kõigis ning halva võib hõlpsasti vallandada sõnaline sotsiaalne suhtlemine. Jääb üle loota, et „apokalüpsise viies ratsanik” komistab mõistuse ja meie ühise inimlikkuse kivile, enne kui vallandab uue rünnakulaine.

1. «Crowd events in the Metropolitan Area», The Kingston Law Review, vol.9, No.3, detsember 1979.
2. Ashley Montagu, Floyd Matson «The Dehumanization of Man», New York: McGraw-Hill, 1983.

Allikas: TA NEA